Gemeente Westerveld

Maatschappelijke Visie
Sociaal Domein

Een gezonde, zelfredzame en participerende Westervelder

Opdrachtgever gemeenteraad van Westerveld
Opdrachtnemer het college van burgemeester en wethouders van Westerveld
Vaststelling december 2023

Inhoudsopgave

1.	**Aanleiding**	**3**
2.	**Context**	**5**
	Landelijke context	5
	Westerveldse context	5
3.	**Doel van de visie**	**7**
4.	**Visie & Ambities**	**8**
	De gezonde inwoner	9
	De zelfredzame inwoner	9
	De participerende inwoner	9
5.	**Wat betekent deze visie voor Westerveld?**	**10**
6.	**Proces & Vervolg**	**11**

1. Aanleiding

De gemeente Westerveld wil integraal werken in het sociaal domein. Niet alleen als gemeente, maar samen met alle maatschappelijke samenwerkingspartners, (vrijwilligers) organisaties en haar inwoners. Het vorige beleidsdocument richtte zich op de drie wetten Wmo, Participatiewet en jeugd. Dit is niet meer passend in deze tijd, omdat het sociaal domein breder is dan alleen deze drie wetten. Door het brede speelveld ligt versnippering op de loer en mist er één leidraad voor alle beleidsterreinen binnen het sociaal domein.

Het sociaal domein gaat over alle inzet die we als gemeente Westerveld verrichten in de zorg en ondersteuning aan onze inwoners. Dit doen we vanuit twee rollen:

1. Als behartiger van het algemeen belang; algemeen belang voor de leefbaarheid, sociale veiligheid en vitaliteit van de samenleving. Vanuit het algemeen belang hebben we een faciliterende en stimulerende rol. Deze rol is gericht op het creëren en in stand houden van een sterke, vitale en zelfredzame samenleving. Vanuit dit algemeen belang dragen we ook bij aan het voorkomen van problemen door middel van preventie.

2. Als uitvoerder van wettelijke taken; als gemeente zijn we er als vangnet voor de inwoners die (tijdelijk) hulp of ondersteuning nodig hebben. In principe geldt: *een inwoner organiseert zelf of binnen zijn of haar sociaal netwerk wat hij of zij kan. De gemeente vult aan wanneer de inwoner dit (tijdelijk) niet zelf kan regelen.* Door de inwoner eerst zoveel mogelijk zelf te laten regelen, willen we bereiken dat zelfredzaamheid en samenredzaamheid van de samenleving en de individuele inwoners versterkt wordt. Deze taken zijn vastgelegd in wet -en regelgeving. Ook voeren samenwerkingssamenwerkingspartners onderdelen hiervan uit en zijn wij als gemeente de opdrachtgever hiervoor.

Daarnaast zijn er vele andere samenwerkingspartners actief in het brede sociaal domein, waarin de gemeente samen optrekt met hen. Het gaat dan om maatschappelijke samenwerkingspartners, professionele organisaties, maar ook vrijwilligersorganisaties en inwoners. In de basis omvat het sociaal domein de volgende elementen:

Uitvoering van wettelijke kaders
- Jeugdwet
- Wet maatschappelijke ondersteuning
- Participatiewet
- Wet inburgering
- Wet schuldhulpverlening
- Wet kinderopvang
- Wetten onderwijs (o.a. primaire en voortgezet)
- Leerplichtwet
- Bibliotheekwet
- Wet publieke gezondheid
- Wet tijdelijk huisverbod
- Wet ontheemden

Aanvullende beleidselementen
- Welzijn
- Leefbaarheid
- Leerlingenvervoer
- Gezondheid
- Cultuur
- Sport

Momenteel zijn er veel ontwikkelingen en opgaven die op gemeenten afkomen en verandering of aanpassing vragen. Door de diversiteit aan beleidsterreinen binnen het sociaal domein staan deze soms los van elkaar. Het belang van samenhang en integraliteit is hierdoor steeds groter, omdat het allemaal gericht is op onze inwoners en zijn of haar leefomgeving.

Naast het sociaal domein voert de gemeente ook taken uit in de openbare ruimte, het fysiek domein en op het gebied van veiligheid. Hoewel dit niet binnen het sociaal domein is gehuisvest, kan dit niet los gezien worden van elkaar. Om tot de maatschappelijke visie te komen is het Coalitieakkoord gebruikt als handvat. In het coalitieakkoord ‘Bouwen aan de toekomst 2022-2026’ staat de gezonde, zelfredzame en participerende inwoner centraal. Deze drie elementen zijn gebruikt als basis voor de maatschappelijke visie.

2. Context

De samenleving is continu in beweging. Waar wij vroeger met elkaar leefden in een verzorgingsstaat en waar de overheid zorgdraagt voor welvaart en welzijn voor alle burgers in de samenleving, is dat al jaren in verandering. *“De verzorgingsstaat verandert langzaam maar zeker in een participatiesamenleving”* zei Koning Willem Alexander in de troonrede van 2013. Een beweging met daarin een vergroot beroep op de eigen verantwoordelijkheid van het individu en de samenleving. Daarbij is ook een verantwoordelijkheid komen te liggen bij gemeente in het kader van hulp en ondersteuning. Waar vroeger het Rijk hiervoor verantwoordelijk was, ligt dit nu vaker bij de lokale overheid of inwoners zelf.

De individualisering van de samenleving staat haaks op wat de participatiesamenleving na streeft. We leven in een tijd waarin mensen steeds meer op zichzelf zijn gericht, terwijl de noodzaak toeneemt om meer naar elkaar om te kijken. De samenleving polariseert steeds meer in het wij-zij denken. Een proces waarbij tegenstelling tussen groepen in de samenleving sterker worden op bepaalde thema’s. Hierdoor komen mensen steeds vaker tegenover elkaar te staan en worden standpunten soms zwart-wit neergezet.

Landelijke context

De wet -en regelgeving vanuit het Rijk is continu in beweging. Door het Rijk wordt ingespeeld op trends -en ontwikkelingen, die ook hun vertaling vinden naar gemeenten. Het gaat soms om de beheersing van de kosten of om de verbetering van de kwaliteit, dit zorgt continu voor veranderingen. Actuele veranderingen zijn onder andere:

- het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA);
- het Integraal Zorg Akkoord (IZA);
- de Hervormingsagenda jeugd;
- het Toekomstscenario kind en gezinsbescherming;
- de verbetering en vernieuwing van de Wet maatschappelijke Ondersteuning;
- het instellen van de Menselijke Maat binnen de Participatiewet;
- het Breed Offensief ter verbetering van de arbeidsmarktkansen voor mensen met een arbeidsbeperking;
- de Wet Aanpak Meervoudige problematiek Sociaal domein (WAMS).

Al deze veranderingen richten zich op verbetering van hulpverlening en de uitvoeringspraktijk, om het zorgstelsel beheersbaar en betaalbaar te houden. De insteek is om eerder actie te ondernemen, hulp vragen te normaliseren, zodat inwoners vroegtijdig en preventie geholpen worden. Landelijk wordt dit gezien als ‘bewegen naar de voorkant’. Waar centraal staat dat voorkomen beter is dan genezen, in de breedste zin van het woord.

Westerveldse context

Westerveld is een uitgestrekte plattelandsgemeente in het zuidwesten van Drenthe. Met een inwonersaantal net onder de 20.000 en een oppervlakte van zo’n 28.000 hectare is het een dunbevolkte gemeente. Rust en ruimte spreken tot de verbeelding en de twee nationale parken maken het een aangename gemeente om te wonen en te recreëren. Het aantal inwoners met een migratieachtergrond is relatief laag. Daarnaast is de afstand tot voorzieningen langer dan gemiddeld in Nederland, wat typerend is voor het platteland. Waar heel Nederland te maken heeft met een vergrijzing is dit in Westerveld goed zichtbaar in de leeftijdsopbouw.

Kenmerkend hierin is de toename van Nederlanders die zich hier vestigen na hun pensioen.

Westerveld is een plek waar het naoberschap en de sociale controle nog deels bestaat. Saamhorigheid en wederkerigheid is een groot goed. Samen de schouders eronder zetten voor de eigen dorpen en de eigen omgeving is wat dit vraagt. De gemeente Westerveld bestaat uit de volgende dorpen en kernen: Boschoord, Busselte, Darp, Dieverbrug, Doldersum, Dwingeloo, Eemster, Frederiksoord, Geeuwenbrug, Havelte, Havelterberg, Leggeloo, Lhee, Lheebroek, Nijensleek, Oude Willem, Uffelte, Vledder, Vledderveen, Wapse, Wapserveen, Wateren, Westeinde, Wilhelminaoord, Wittelte en Zorgvlied.

3. Doel van de visie

De gemeente Westerveld wil integraal werken binnen het Sociaal Domein vanuit een eenduidige visie. We werken vanuit dezelfde doelen en ambities die hieraan gekoppeld zijn. De visie is een richtlijn waar gemeente Westerveld naartoe wil en zich voor in wil zetten. Zo vormt de visie een kapstok voor beleids-en uitvoeringsplannen van het sociaal domein en breder. Deze visie is leidend in de keuzes, afwegingen en activiteiten van de gemeente en haar samenwerkingspartners binnen het sociaal domein.

De visie op het sociaal domein streeft ernaar om te zorgen dat alles wat we doen bijdraagt aan het kunnen zijn en het stimuleren van ‘een gezonde, zelfredzame en participerende Westervelder’.

Een groot deel van de Westervelders is zelf instaat zijn of haar leven te leiden als een gezonde, zelfredzame en participerende inwoner, op een manier die past bij het eigen leven. Toch zijn er ook mensen voor wie dit niet vanzelfsprekend is en juist voor hen is er ondersteuning beschikbaar. We richten ons niet alleen op het ondersteunen en versterken van het individu, maar ook op het ondersteunen en versterken van de gemeenschap. Hierbij staat de leefwereld van onze inwoners centraal en dient de systeemwereld daarop aan te sluiten.

Het streven naar de maatschappelijke visie ligt niet alleen in handen van de gemeente. Hierin staat samenwerken en het verbinden met inwoners en samenwerkingspartners voorop. We gaan uit van eigen kracht van de inwoners en samenwerkingspartners. Daar waar het eigen kunnen stopt heeft Westerveld aandacht voor inwoners en samenwerkingspartners. Daar brengt zij mensen in verbinding of biedt hulp en ondersteuning waar nodig. De inwoner wordt gezien als een geheel in de samenleving waar zij onderdeel van uit maakt. Iedereen neemt de verantwoordelijkheid voor zijn of haar omgeving waar dat mogelijk is. Zo wordt het streven naar *gezonde, zelfredzame en participerende* inwoners gedragen door de hele gemeente Westerveld en iedereen die daar deel van uitmaakt.

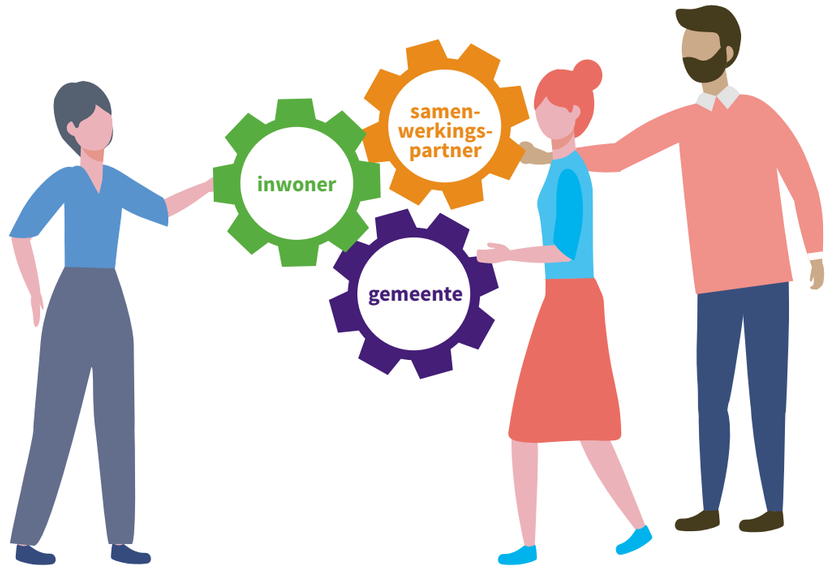

4. Visie & Ambities

De visie bestaat uit drie verschillende elementen namelijk: gezondheid, zelfredzaamheid en participatie. Deze drie elementen worden apart weergegeven en daar worden ambities aan gekoppeld. Het streven is naar meer preventie, integrale samenwerking en het centraal stellen van de behoeften van de inwoner. De juiste ondersteuning op het juiste moment betekent passende hulp en zorg op het juiste tijdstip, vroegtijdige signalering en voorkomen van zwaardere zorg en ondersteuning.

De gezonde inwoner

Gezonde mensen voelen zich beter, hebben minder zorg en ondersteuning nodig, kunnen hun talenten beter ontwikkelen, zijn minder vaak ziek en werken vaker en langer. De ambities voor de gezonde inwoner zijn:

- **Gezonde leefstijl**
  Inwoners bewegen voldoende, eten gezond en maken minimaal gebruik van middelen (tabak, alcohol, drugs).
- **Mentale gezondheid**
  Inwoners zijn mentaal gezond en weerbaar. Zij voelen zich in balans en nemen voldoende rust en ontspanning. Het is normaal om te praten over mentale gezondheid.
- **Gezonde leefomgeving**
  Inwoners voelen zich veilig, de openbare ruimte is fysiek toegankelijk en maatschappelijke voorzieningen zijn dichtbij.

De participerende inwoner

Een participerende inwoner doet en denkt mee. Het is belangrijk dat iedereen volwaardig kan meedoen in de maatschappij. Inwoners die hierbij ondersteuning nodig hebben, maken waar mogelijk gebruik van het eigen netwerk.
De ambities voor de participerende inwoner zijn:

- **Vitale dorpen en verenigingen**
  Inwoners dragen bij aan het behoud van leefbaarheid in hun eigen omgeving, waarin ruimte is voor ontmoeting en verbinding. Hierbij hoort actief deelnemen aan en verantwoordelijkheid nemen voor het (verenigings)leven.
- **Een leven lang leren**
  Inwoners maken gebruik van onderwijs en andere vormen van educatie die bijdragen aan zelfontwikkeling.

De zelfredzame inwoner

Zelfredzame inwoners gaan uit van eigen kracht en hun netwerk. Ze kunnen voor zichzelf zorgen en goed rondkomen met hun inkomen. Zelfstandigheid vergroot de eigenwaarde. Niet vanuit de gedachte dat iedereen zichzelf moet redden, maar vanuit het idee dat zelfredzaamheid een gezamenlijke verantwoordelijkheid is. Een zelfredzame inwoner kan daarom ook zelf om hulp vragen en kijkt om naar een ander. De ambities voor de zelfredzame inwoner zijn:

- **Inclusieve samenleving**
  Iedereen kan meedoen. Elke inwoner telt mee en is uniek.
- **Regie op eigen leven**
  Inwoners kunnen hun eigen leven vormgeven en problemen oplossen. Waar nodig bieden we laagdrempelig hulp en ondersteuning.
- **Bestaanszekerheid**
  Inwoners hebben een stabiele basis die zorgt voor eigen bestaanszekerheid. Dit omvat de vijf leefgebieden wonen, inkomen, welzijn, werk/school en sociaal vangnet.

5. Wat betekent deze visie voor Westerveld

Het uitdragen van de maatschappelijke visie is niet alleen in handen van de gemeente, hierin staat samenwerken en het verbinden met inwoners en samenwerkingspartners centraal. Deze visie vraagt van zowel de gemeente Westerveld als van haar inwoners en samenwerkingspartners dat zij vanuit hun eigen rol verantwoordelijkheid nemen. Zo wordt het streven naar gezonde, zelfredzame en participerende inwoners gedragen door de hele gemeente Westerveld en iedereen die daar deel van uitmaakt.

Wat betekent dit voor de gemeente?

De gemeente Westerveld is een betrokken en toegankelijke gemeente. Wij hebben aandacht voor onze inwoners en samenwerkingspartners. Wij hanteren een persoonlijke benadering, waarbij we kijken naar de inwoner en zijn of haar leefwereld. De hulpvraag wordt samen met inwoner(s) in kaart gebracht om vervolgens gezamenlijk te kijken naar de meest passende oplossing. Dit vraag flexibiliteit om soms af te wijken van kaders die niet blijken te passen. Een aanspreekpunt voor een inwoner als basis, waarbij wij zorgdragen voor een warme overdacht waar nodig. Wanneer nodig brengt gemeente Westerveld inwoners en samenwerkingspartners in verbinding of biedt zij hulp en ondersteuning. We kijken hierbij naar de vraag van de inwoner en bieden maatwerk in het kader van een oplossing.

Wat betekent dit voor inwoners?

Inwoners van Westerveld hebben regie over hun eigen leven en nemen zelf verantwoordelijkheid. Zij zijn zich bewust van hun eigen kunnen en dragen hun steentje bij aan de maatschappij. Er wordt naar elkaar omgekeken en gebruik gemaakt van de kracht en kennis uit de samenleving. Waar nodig durven inwoners de gemeente of andere samenwerkingspartners te vragen om advies, hulp of ondersteuning.

Wat betekent dit voor samenwerkingspartners?

Samenwerkingspartners van de gemeente die op wat voor manier dan ook actief een bijdrage leveren binnen het sociaal domein, werken in Westerveld vanuit de maatschappelijke visie. Hulp en ondersteuning bieden is een gedeelde verantwoordelijkheid, waarbij gekeken wordt over de eigen grenzen, in het belang van inwoners. Wij spreken met elkaar dezelfde taal en werken aan hetzelfde doel. Partner organisaties kennen elkaar en werken samen waar nodig. Zijn zich bewust van hun maatschappelijke rol in de opgaves die er liggen binnen de brede scope van het sociaal domein. Samen sta je sterker.

6. Proces & Vervolg

Het coalitieakkoord en alle huidige ontwikkelingen in het sociaal domein maken dat een integraal uitgangspunt wenselijk was. Om die reden werd er in juni 2023 een startnotie voorgelegd aan de gemeenteraad van Westerveld. Hierin is de urgentie aangekaart om aan de slag te gaan met het ontwikkelen van een integrale maatschappelijke visie voor het sociaal domein.

Bijeenkomsten maatschappelijke visie

De maatschappelijke visie is opgesteld met inbreng van maatschappelijke samenwerkingspartners, professionals en inwoners van de gemeente Westerveld. Hiervoor zijn gesprekken gevoerd, cijfers geduid en werksessies gehouden.
Door middel van het organiseren van drie bijeenkomsten eind september is inhoud gegeven aan de termen: gezonde inwoner, zelfredzame inwoner en participerende inwoner. Een brede vertegenwoordiging van samenwerkingssamenwerkingspartners, gemeentelijke collega's en Dorpsbelangen waren uitgenodigd om mee te denken over de maatschappelijke visie. Samen met de aanwezige samenwerkingspartners is er gekeken naar de drie verschillende ambities van de gezonde, zelfredzame en participerende inwoner. Centraal stonden in hierbij de vragen:

- Hoe wordt er door de genodigden gekeken naar de termen en wat vinden zij belangrijk?
- Wat beteken deze drie termen?
- Welke rol speelt hun organisatie hierin?
- Welke opgaven zien wij hierin voor Westerveld?

Al deze input is meegenomen in het uitwerken van de maatschappelijke visie. Een deel van deze input is meegenomen in hoofdstuk 5 van dit stuk 'Wat betekent de visie voor Westerveld'. Het overige deel zal als input worden meegenomen in het opstellen van de uitvoeringsagenda die voortkomt uit deze maatschappelijke visie.

Vervolg

Het proces stopt hier niet. Deze lange termijnvisie vormt de basis, maar vraagt ook om concretisering. Dit wordt vormgegeven door middel van de nog op te stellen uitvoeringsagenda's. Deze agenda's worden jaarlijks vastgesteld door het college van B&W, zodat bijsturen eenvoudig is en het gehele sociaal domein kan inspelen op veranderingen. Zo doen wij met elkaar wat nodig is, wat de Westerveldse samenleving vraagt en wat helpend is.
De eerste stap nu is vaststelling van de maatschappelijke visie in december 2023, vervolgens wordt in het eerste kwartaal van 2024 invulling gegeven aan de uitvoeringsagenda voor 2024. De hierop volgende jaren zal jaarlijks in het laatste kwartaal de uitvoeringsagenda voor het jaar erop worden vastgesteld.

MAATSCHAPPELIJKE VISIE

DE GEZONDE, ZELFREDZAME EN PARTICPERENDE WESTERVELDER

Mentale gezondheid
Inwoners zijn mentaal gezond en weerbaar. Zij voelen zich in balans en nemen voldoende rust en ontspanning. Het is normaal om te praten over mentale gezondheid.

Bestaanszekerheid
Inwoners hebben een stabiele basis die zorgt voor de eigen bestaanszekerheid. Dit omvat de vijf leefgebieden wonen, inkomen, welzijn, werk/school en sociaal vangnet.

Gezonde leefomgeving
Inwoners voelen zich veilig, de openbare ruimte is fysiek toegankelijk en maatschappelijke voorzieningen zijn dichtbij.

Inclusieve samenleving
Iedereen kan meedoen, telt mee en is uniek.

Gezonde leefstijl
Inwoners bewegen voldoende, eten gezond en maken minimaal gebruik van middelen (tabak, alcohol, drugs).

Regie op eigen leven
Inwoners kunnen hun eigen leven vormgeven en problemen oplossen. Waar nodig bieden we laagdrempelig hulp en ondersteuning.

Een leven lang leren
Inwoners maken gebruik van onderwijs en andere vormen van educatie die bijdragen aan zelfontwikkeling.
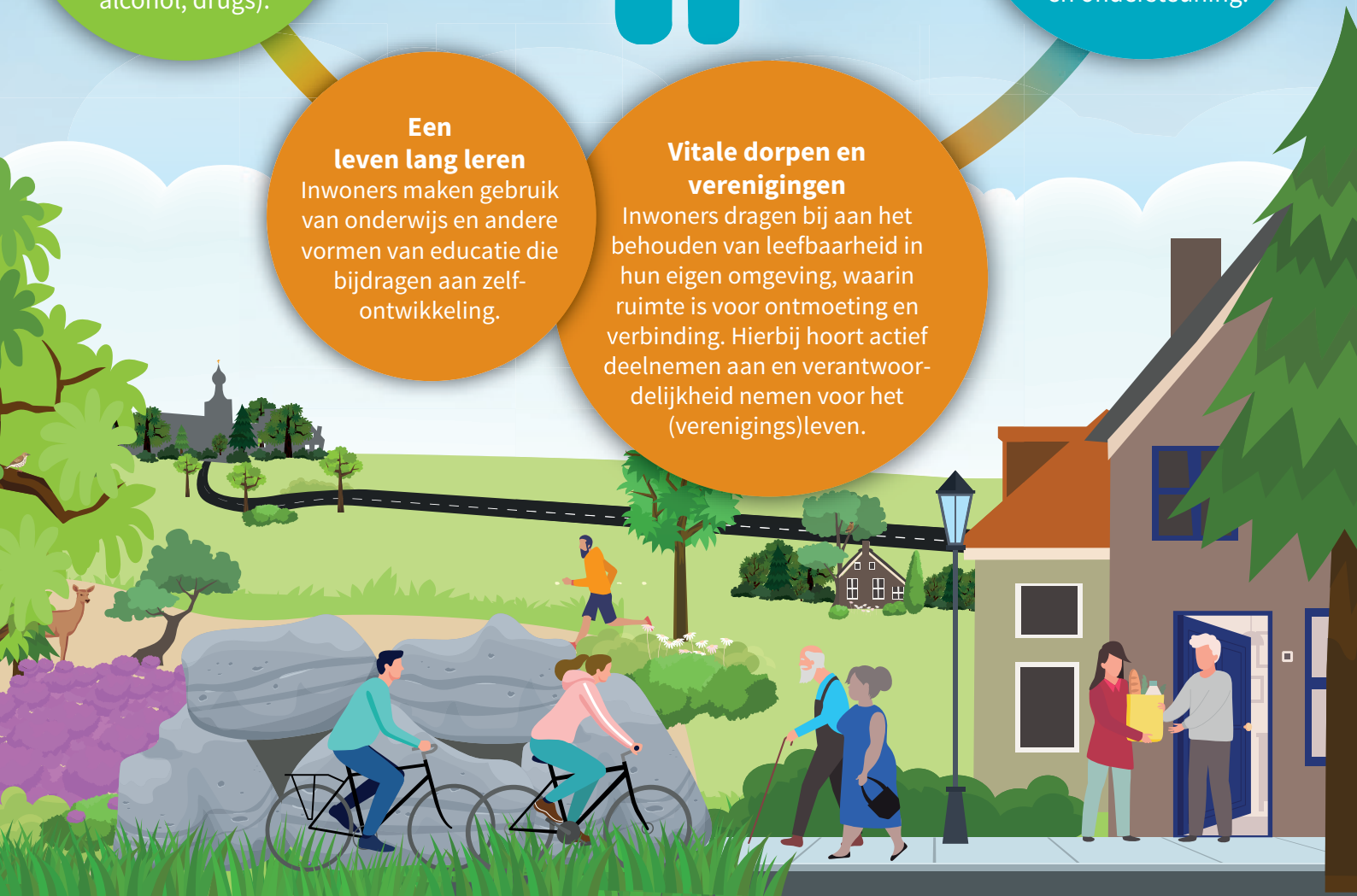
Vitale dorpen en verenigingen
Inwoners dragen bij aan het behouden van leefbaarheid in hun eigen omgeving, waarin ruimte is voor ontmoeting en verbinding. Hierbij hoort actief deelnemen aan en verantwoordelijkheid nemen voor het (verenigings)leven.